

УДК 811.11-112

DOI <https://doi.org/10.32999/ksu2663-3426/2021-1-10>

ДИРЕКТИВНІ МОВЛЕННЄВІ АКТИ В ДАВНЬОАНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Зізінська Анна Петрівна,

асистент кафедри романо-германської філології та перекладу

Білоцерківський національний аграрний університет

a.zizinska@gmail.com

orcid.org/0000-0002-0918-3961

Стаття присвячується дослідженню мовленнєвих актів в англійській мові давньоанглійського періоду (7–11 ст.). Наша розвідка зосереджується на одному з видів мовленнєвих актів – директивах. Ілюстративним матеріалом слугували літературні пам'ятки давньоанглійської мови, найдавніші з яких датуються 7 століттям.

Нами були досліджені й виділені основні типи директивів, які були найбільш вживаними в зазначений період. Взявши за основу попередні розвідки й проаналізувавши джерела ілюстративного матеріалу, нам вдалося прослідкувати особливості використання директивів у давньоанглійській мові й зробити порівняльний аналіз.

Діахронічний аналіз дозволив визначити, що накази є найбільш вживаним типом директивних мовленнєвих актів. Вони виявилися діахронічно стійкими й зберегли односкладову структуру ще із часів давньоанглійського періоду. Саме тому наше дослідження зосереджується на цьому періоді, оскільки важливо дослідити зародження та утворення директивів, які в подальшому своєму розвитку стали невіддільною частиною імперативів. Граматикалізація, що відбулась із директивами й наказовими реченнями загалом, мала переважно прагматичний і морфологічний характер. Вони були пов'язані з розвитком наказового способу й мовою загалом.

*Застосування електронних корпусів допомогло визначити частоту вживання певного директивного маркера в пам'ятках літератури. У статті аналізуються чотири основні типи директивів: *ic bidde*, *þu scealt* / *ge sculon*, *uton*, *neodþearf* / *þearf*. Перформативні директиви належали до найбільш вживаних і поширених у письмових пам'ятках літератури досліджуваного періоду. У давньоанглійській мові типовою моделлю було директивне дієслово в першій особі однини чи множини + додаток. Часто додавалось підрядне речення з вказаною дією, яку мовець вимагав виконати.*

Наше дослідження дозволило нам встановити, що вибір директивів залежав (у більшості випадків) від «загрози (не загрози) обличчю». Натомість особливості їх вживання мали іншу мету. Таким чином, перформативи вживались для підкреслення дії мовленнєвого акту й забезпечення виконання певної дії. Інші види директивів використовувались для наголошення на терміновості й необхідності виконання того чи іншого акту й уточнення адресата. Нами було встановлено, що зазначені вище директиви вживались переважно в релігійних текстах.

Ключові слова: імператив, діахронія, історична прагматика, прохання, наказ.

DIRECTIVE SPEECH ACTS IN OLD ENGLISH LANGUAGE

Zizinska Anna Petrivna,

Assistant at the Department of Romance and Germanic Languages and Translation

Bila Tserkva National Agrarian University

a.zizinska@gmail.com

orcid.org/0000-0002-0918-3961

The article is aimed to investigate speech acts in the Old English language (7–11 centuries). Our study focuses on one of the types of speech acts – directives. Literary monuments of the Old English language, the oldest of which date back to the 7th century, served as illustrative material.

We have studied and identified the main types of directives that were most manifested in the language of the above mentioned period. Based on previous researches, and analyzing the sources of illustrative material, we were able to trace back the peculiarities of the directives usage in the Old English language, and to make a comparative analysis.

The diachronic analysis revealed that orders were the most commonly used type of directive speech acts. They proved to be the most diachronically stable and have retained a one-part structure since the Old English period. That is why our research focuses on this period, as it is important to investigate the origin and formation of directives, which in its further development became an important part of the imperatives. The grammaticalization of directives and imperative sentences in general was mainly pragmatic and morphological. It was connected to the development of the imperative mood and language in general.

*The usage of electronic corpora has helped us to determine the frequency of manifestation of a particular directive marker in literary monuments. The article analyzes four main types of directives: *ic bidde*, *sceu scealt* / *ge sculon*, *uton*, *neodþearf* / *þearf*. Performative directives were among the most widely used and widespread in the written literature*

of the period under study. In Old English, the typical model of a directive speech act was: a directive verb in the first person singular or plural + object. A subordinate clause with a request was often added with the specified action that the speaker required to perform.

Our study allowed us to establish that the choice of directives depended (in most cases) on face threat. Instead, the peculiarities of their manifestation had a different purpose. Thus, performatives were used to emphasize the effect of the speech act and to ensure the performance of a certain action. Other types of directives were used to emphasize the urgency and necessity of the implementation of a particular act, and to clarify to whom it applies. We found that the above mentioned directives were used mainly in religious texts.

Key words: imperative, diachrony, historical pragmatics, request, order.

1. Вступ

Директивні мовленнєві акти в історії англійської мови підіймають низку питань і проблем, які неможливо охопити виключно синхронічним аналізом. Мовленнєві акти прохання, наказів та інші розглядаються науковцями як приклади актів «загрози обличчю» (*face-threatening acts*). У соціумі й під час комунікації їх часто вважають загрозою для «негативного обличчя» (*negative face*) адресата, тобто втручання у свободу дій і нав'язування, що загрожує бажанню комуніканта бути незалежним (Brown and Levinson, 1987). Так, наприклад, чіткі випадки директивів у вигляді запитань важко знайти до початку 16 століття. Те ж стосується й інших непрямих директивів (Kohnen, 2004). Однак більш очевидні й прямі прояви директивів, які нині вважались б недоречними й неввічливими, були досить поширеними й часто зустрічались в ранні періоди англійської мови. Звідси постає питання про норми мовленнєвих актів і рівень лінгвістичної ввічливості в період минулих століть. Чи дійсно люди в ранні періоди англійської мови були грубими й неввічливими, чи, можливо, просто існувала інша манера поведінки, та якими взагалі були умови нормальної, дружньої комунікації?

Наша розвідка фокусується на давньоанглійському періоді й дослідженні, наскільки вибір певного директивного мовленнєвого акту залежав від ввічливості й «обличчя» в Англо-Саксонській Англії. У статті ми аналізуємо чотири прояви директивів: директивні перформативи (за основу взято дослідження Т. Когнена, 2000 р.), конструкції з займенником другої особи та *scealt / sculon*, конструкції з *uton* плюс інфінітив (сучасне *let's* з інфінітивом) і безособові конструкції з (*neod*) *þearf* («необхідно комусь щось»). З боку сучасної англійської мови ці 4 типи директивів мають різні прояви ввічливості й «обличчя».

Метою нашої розвідки є аналіз директивних мовленнєвих актів в історії англійської мови. Завданням є дослідити мовленнєві акти в давньоанглійському періоді, розгля-

нути найбільш вживані типи директивів у цей період і проаналізувати їх особливості.

Методологія та методи дослідження. В історичній прагматиці діахронічне дослідження мовленнєвих актів стикається з багатьма серйозними проблемами в методології розвідок. Одним з основних недоліків є те, що складно відновити способи вираження певного мовленнєвого акту в історії мови. Нами було обрано саме ці чотири директиви, оскільки вони показують різновид вживання мовленнєвих актів в давньоанглійській мові, стосуючись як «загрози обличчя», так і ввічливості.

Для такого виду розвідки вчені використовують два види досліджень – метод суцільної вибірки й використання корпусів. У своїй роботі ми використали бази таких корпусів, як *Dictionary of Old English Corpus* та *Helsinki Corpus*. Застосування саме такого способу дослідження доречне, оскільки ми працювали з конкретними директивними маркерами, що спрощує та пришвидшує добір ілюстративного матеріалу для аналізу.

2. Аналіз останніх досліджень і публікацій

За останні роки історична прагматика стала невіддільною частиною досліджень з історичної лінгвістики. Разом із тим збільшується число розвідок мовленнєвих актів у діахронії (I. Taavitsainen (2007 р.), A. Jucker (2007 р.), T. Kohnen (2004 р., 2007 р.), J. Culpeper, E. Samino (2000 р.), I. Milfull (2004 р.), D. Archer (2005 р.), U. Busse (2002 р.) та інші).

Т. Когнен досліджував розвиток стратегій ввічливості в історії англійської мови, а саме прояви директивів. У своїх останніх роботах він аналізує способи передачі мовленнєвих актів і стратегій «збереження обличчя» (*face-saving strategies*) (Kohnen, 2007).

Дж. Кулпепер і Д. Арчер досліджують реквестиви в ролі непрямих мовленнєвих актів та особливості їх вживання в ранньоанглійський період. У своїх роботах, спираючись на дослідження Дж. Серля (1975 р.), вони обговорюють залежність мовленнєвого

акту від контексту й застосування максимів Грайса. У ході їх дослідження з'ясовується, що важко встановити зв'язок між ввічливістю та непрямими мовленнєвими актами (Culpeper and Archer, 2008).

У. Буссе аналізує директиви й реквестиви в діяхронічному розрізі. Він розглядає ці мовленнєві акти в контексті дискурсу, беручи до уваги їх іллокутивну, а саме маніпулятивну, силу. Особлива увага присвячується поняттю ввічливості в період дослідження (Busse, 2002).

Однією з важливих проблем діяхронічного прагмалінгвістичного аналізу директивів є вибір класифікації мовленнєвих актів. У мовознавстві існує кілька типологій мовленнєвих актів. Так, класифікація Дж. Серля містить такі п'ять типів, базуючись на критеріях іллокутивної мети: директиви (спонукання до невербальної дії та спонукання до вербальної реакції), асертиви, комісиви, декларативи, експресиви (Searl, 1976). Класифікація Дж. Ліча складається з директива, асертива, комісива, експресива й рогатива. Він не виділяє декларатив в окремий тип мовленнєвих актів (Leech, 1983). До директивів відносять мовленнєві акти, які спрямовані на спробу мовця вплинути на адресата, змусивши його виконувати ту чи іншу дію (Searle 1969: 66).

3. Типи директивів у давньоанглійській мові

Проаналізувавши матеріал давньоанглійських корпусів (*Dictionary of Old English Corpus, Helsinki Corpus*), ми побачили, що одним із найпоширеніших типів директивних мовленнєвих актів у досліджуваній період були перформативні директиви. Типова модель складалась із директивного дієслова (в 1 особі однини чи множини), додатку (зазвичай вказував на адресата) та дії, яку мовець вимагає виконати (представлене підрядним реченням зі сполучником *þæt*).

(1) *Ic bidde þe þæt ðu læte huru ðe ðin lif deorge...* (*Ælfric's Catholic Homilies, 63*)

«Я прошу тебе назавжди залишити своє войовниче життя...»

Одним важливим результатом дослідження директивів давньоанглійської мови є те, що ці конструкції можна знайти в багатьох різновидах тексту й що вони, мабуть, набагато частіше зустрічаються в досліджуваній період, ніж у сучасній англійській мові.

У давньоанглійській мові дієслово *biddan* (*bid, ask* – просити, благати) в цих директивах вживається перформативно. Кажучи *Ic bidde eow / þe* («я прошу / благаю тебе»), спікер

виконує мовленнєвий акт прохання, впливаючи таким чином на адресата.

(2) *Leofan menn, ic bidde eow, þæt ge gebylðelice hlystan þæs, ðe ic nu eow secgan wylle.* (*Wulfstan, 9*)

«Дорогий чоловіче, я прошу тебе вислухати терпляче того, хто хоче з тобою поговорити»

Загалом в корпусі давньоанглійської мови ми знайшли 317 випадків вживання *ic bidde* в пам'ятках літератури досліджуваного періоду.

Ще одним видом директивних мовленнєвих актів були конструкції *þu scealt / ge sculon* (*you shall / should*). Вони склались із займенника в другій особі й дієслова *scealt / sculon*. Цей тип директивів є менш поширеним і налічував в корпусі DOEC (*Dictionary of Old English Corpus*) 185 прикладів *þu scealt* та 24 приклади *ge sculon*. Загалом це релігійні тексти, вірші й Біблія.

(3) *Nu þu scealt greotan, tearas geotan, þa hwile tima sy and tid wopes; nu is halwende þæt man her wepe and dædbote do drihtne to willan.* (*The Anglo-Saxon Minor Poems, 21*)

«Зараз ти плач, нехай ллються твої сльози, час тебе зцілить, Господь чує плач людський і допоможе»

(4) *Fordon swa swa ge ær his synfullan gode onfengon, swa ge sculon dælneomende beon his wiita.* (*Bede, 430*)

«Так, як Господь прийняв його гріхи, так і ти маєш прийняти його покарання»

Приклади з *þu scealt* переважно належать до філософських текстів і віршів, в той час, як *ge sculon* зустрічаються в релігійних текстах, проповідях і Біблії. Так, у випадках з *þu scealt* це в більшості ситуації, де мовець є у вищому положенні, наприклад, коли Бог звертається до людини, чи святий до демона, чи автор дає якісь особливі вказівки читачеві.

(5) *Ge sculon huslian þa cild, þonne hi gefullode beoð, and hy man bere to mæssan, þæt hyg beon gehuslode ealle þa seofon dagas, þa hwile þe hig unþwogene beoð.* (*Ælfric's Second Old English Letter for Wulfstan, 19*)

«Ти маєш причастити свою дитину, коли буде єпископ і люди на месі, всі мають причаститись 7 днів, тоді воно очиститься»

У вище зазначених прикладах, мовець чітко висловлює директив, закликаючи мовця зробити ту чи іншу дію. Загальна кількість випадків *scealt* в *Helsinki Corpus* складає 92 слова у 25 текстах, *sculon* – 84 у 25 текстах.

Наступним типом директивних мовленнєвих актів, притаманних давньоанглій-

ському періоду, які ми виділили в ході нашого дослідження та які варто розглянути, – це конструкції з *uton* (сучасне англійське *let's*).

Дослідивши *Dictionary of Old English Corpus (DOEC)* і давньоанглійський розділ в *Helsinki Corpus*, ми з'ясували, що цей тип директивів зустрічається в текстах частіше, ніж попередній. Таким чином, у *DOEC* ми отримали такі результати: *uton* – 628 прикладів вживання, *wuton* – 24. В *Helsinki Corpus*:
uton – 418 прикладів у 82 текстах;
utan – 102 прикладів у 38 текстах;
witon – 59 прикладів у 26 текстах;
wutun – 2 приклади у 2 текстах.

Більшість із цих прикладів зустрічається в релігійних текстах. У текстах, які переважно є релігійним вченням, зазначені вище директиви вживаються в молитвах, звертаннях до Бога, а також мирян, яким даються свого роду вказівки, як вести життя відповідно до християнської релігії та інше.

(6) *Uton feallan to ðære rode, and þone ælmihtigan biddan þæt he us ahredde wið þone modigan feond þe us afyllan wile. (Ælfric's Lives of Saints, 17)*

«Схилимося біля хреста й попросимо Всевишнього захистити нас від спокуси й лукавства наших ворогів»

(7) *Uton habban anrædne geleafan & fæstræde gebanc to urum Drihtne. (The Homilies of Wulfstan, 87)*

«Маймо непохитну віру й чистий розум до нашого Всевишнього»

В інших типах текстів, особливо віршованих і законотворчих, *uton*-конструкції переважно були проханнями любити Бога, дотримуватись миру, молитися до Бога, прагнути потрапити до раю та інше. Ці прохання зазвичай розташовувались або в кінці розділу, або в кінці тексту.

(8) & *utan ænne cynehlaford holdlice healdan & lif & land samod ealle werian, swa wel swa we betst magan, & God ealmihtigne inwerdre heortan fultumes biddan. (Laws (Eleventh Century, p. 246)*

«<...> давайте ж віддано підтримувати нашого єдиного короля та разом захищати наші життя та землю, а також молимося від усього нашого серця, як ніколи, нашому Всевишньому Богу про допомогу»

У ході нашого дослідження ми знайшли всього кілька не релігійних текстів із не церковним контекстом (*Beowulf, Boethius*).

(9) *Swepað sudlice: Wuton cunnian, hwænne hine god læte swa swa gumeleasne; þonne we hine forgripen and his geara ehtan; syþþan he*

ne hæbbe helpend ænne. (The Paris Psalter and the Meters of Boethius, 70.10)

«Тоді сказали: почекаймо, коли Господь його не пильнуватиме, тоді ми його схопимо й будемо судити, оскільки немає кому йому допомогти»

(10) *Uton nu efstan oðre side, seon ond secean searogimma / gebræc, wundur under wealle; (Beowulf, 2387–2388, 95)*

«Поспішаймо зараз, щоб вдруге вирушити на пошуки дорогоцінних каменів і походити по печері»

З вище зазначених прикладів видно, що *wuton / uton* – конструкції вживаються лише як просто директивні маркери, а не як вид звертання в реквестивному мовленнєвому акті. У творі *Beowulf* нами було знайдено лише 3 приклади з вищезазначеними директивами, які вживаються не в релігійному контексті. Вони не мають конкретного адресата, отже, не можуть розглядатись і належати до стратегій ввічливості (*polite strategies*).

Варто додати, що в порівнянні зі *scealt / sculon*, директиви з *uton* є більш яскраво вираженими та більш ввічливими. Оскільки перші мають германське походження та вживались часто в такому ж контексті, можна зробити висновок, що непрямі мовленнєві акти були не притаманними для не релігійних текстів германського походження.

Четвертий директив, який ми проаналізували, складається з комбінації слів *neodþearf / þearf* плюс займенник першої чи другої особи. У перекладі на сучасну мову ця конструкція означала *to need, to be in need etc.*, тобто «потребувати». Ці директиви часто вказували якийсь моральний обов'язок, потребу чи зобов'язання та часто вживались у давньоанглійських проповідях.

(11) *Forðon us is micel neodþearf, men ða leofestan, þæt we biddan þa heofoncundan gesamnunga þæt hi us eac þingion to ðam ælmihtigan Drihtne. (Eleven Old English Rogationtide Homilies, 142)*

«І тому нам дуже необхідно, шановні, благати святе зібрання, щоб вони заступились за нас перед Всевишнім»

(12) *Us is þonne swyðe mycel neodþearf on æghwilce tide þæt we habban mid us soðe sibbe and soðe eadmodnysse and þæt we geearnian mid urum hlutrum gebedum... (HomS 35 (Tristr 4), 9)*

«Нам дуже потрібен той час справжнього миру й покірності, й ми заслужили його своїми щирими молитвами»

З прикладів одразу видно, що директивність цієї конструкції пом'якшена необ-

хідністю виконання певної дії, а адресати й мовець залучені до виконання цієї дії. Звідси можна говорити про те, що *neodþearf*-конструкції, вживаючись у релігійному контексті, містили в собі аспект ввічливості.

4. Висновки

Аналіз пам'яток літератури давньоанглійського періоду дозволив нам дослідити вживання директивних мовленнєвих актів і розглянути особливості їх вживання. Беручи за основу попередні дослідження директивів (Kohnen, 2000), нами було виявлено найбільш вживані типи директивів у писемних пам'ятках давньоанглійського періоду. Добір матеріалу за допомогою корпусів дозволив дослідити явище директивів і частоту їх вживання. Аналіз показав, що такі директиви, як *neodþearf*, *uton*, *scealt / sculon*, *ic bidde* використовувались протягом давньоанглійського періоду як у віршованих творах, так і в прозових текстах. Однак головний висновок нашого дослідження стоїть не лише частоти вживання вищезазначених директивів, а й дискурсу, в якому вони були поширені. Так, наприклад, ці конструкції можна знайти в релігійних і не в релігійних текстах, про що свідчать дані з двох корпусів (*Dictionary of Old English Corpus*, *Helsinki Corpus*). Дослідження дозволяє зробити висновок, що ті конструкції, які вживались у релігійних текстах, можна пов'язувати зі стратегіями ввічливості, тобто релігійний дискурс пом'якшував директивні конструкції та додавав елемент ввічливості. Говорячи про тексти не релігійного походження, яких було менше в досліджуваних нами корпусах, то вони показують основну структуру германського суспільства, де прослідковується пряма директивність досліджуваних конструкцій. Таким чином, Англо-Саксонські директиви в не релігійних текстах належать до прямих директивів (наказів) і не можуть вважатись ввічливими.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Dawn A. Questions and Answers in the English Courtroom (1640–1760). *Pragmatics & Beyond New Series 135*. Amsterdam / Philadelphia : John Benjamins, 2005. 374 p.
2. Brown P., Levinson S.C. *Politeness: Some Universals in Language Usage*. Cambridge University Press, 1987. 358 p.
3. Busse U. Changing politeness strategies in English request: A diachronic investigation. *Studies in English Historical Linguistics and Philology: A Festschrift for Akio Oizumi* / Jacek Fisiak (ed). Frankfurt/Main : Peter Lang., 2002. P. 17–35.
4. Culpeper J., Dawn A. Requests and directness in Early Modern English trial proceedings and play texts. *Speech Acts in the History Of English* / Jucker, Andreas H. and Irma Taavitsanien (eds.). Amsterdam / Philadelphia : John Benjamins, 2008. P. 45–84.

5. Culpeper, Jonathan, and Elena Samino. Constructing witches and spells: Speech acts and activity types in Early Modern England. *Journal of Historical Pragmatics*. Vol. 1.1, 2000. P. 97–116.
6. Dictionary of Old English Corpus (DOEC). University of Toronto. <https://tapor.library.utoronto.ca/doecorpus/> (дата звернення: 15.03.2021).
7. Kohnen Th. "Let me bee so bold to request you to tell me": Constructions with "let me" in the history of English directives. *Journal of Historical Pragmatics*. Vol. 5:1. 2004. P. 159–173.
8. Kohnen Th.. Linguistic Politeness in Anglo-Saxon England? A study of Old English address terms. *Journal of Historical Pragmatics*. Vol. 9.1. 2008. P. 140–158.
9. Kohnen Th. Text types and methodology of diachronic speech ans analysis. *Methods in Historical Pragmatics / Taavitsainen Irma, Fitzmaurice Susan* (eds.). Berlin – New-York : Mouton de Gruyter, 2007. P. 139–166.
10. Leech G.N. *Principles of Pragmatics*. London : Longman, 1983. 246 p.
11. Milfull Inge B. Advice. Performative expression in Middle Scots. *Anglistentag 2003. Proceedings. Trier: Wissenschaftlicher Verlag*, 2004. P. 57–70.
12. Searl John R. Classification of illocutionary acts. *Language in Society* 5. 1976. P. 1–24.
13. Searl John R. *Speech Acts*. Cambridge University Press, 1969. 214 p.
14. Taavitsainen Irma, Jucker Andreas H. Speech act verbs and speech acts in the history of English. *Methods in Historical Pragmatics / Taavitsainen Irma, Fitzmaurice Susan* (eds.). Berlin – New-York : Mouton de Gruyter, 2007. P. 107–138.
15. The Helsinki Corpus of English Texts. <https://helsinki.corpus.arts.gla.ac.uk/display.py?fs=100&what=corpus> (дата звернення: 01.03.2021).

REFERENCES:

1. Archer, Dawn. 2005. Questions and Answers in the English Courtroom (1640–1760) (*Pragmatics & Beyond New Series 135*). Amsterdam / Philadelphia: John Benjamins.
2. Brown, P. and Levinson, S.C. *Politeness: Some Universals in Language Usage*. Cambridge University Press, 1987.
3. Busse, Ulrich. 2002. Changing politeness strategies in English request: A diachronic investigation. In: Jacek Fisiak (ed). *Studies in English Historical Linguistics and Philology: A Festschrift for Akio Oizumi*. Frankfurt/Main: Peter Lang. pp. 17–35.
4. Culpeper, Jonathan and Dawn Archer. 2008. *Requests and directness in Early Modern English trial proceedings and play texts*. In: Jucker, Andreas H. and Irma Taavitsanien (eds.). *Speech Acts in the History Of English*. Amsterdam / Philadelphia: John Benjamins.
5. Culpeper, Jonathan, and Elena Samino. 2000. Constructing witches and spells: Speech acts and activity types in Early Modern England. *Journal of Historical Pragmatics* 1.1, pp. 97–116
6. Dictionary of Old English Corpus (DOEC). University of Toronto. <https://tapor.library.utoronto.ca/doecorpus/>.
7. Kohnen, Thomas. 2004a. "Let mee bee so bold to request you to tell me": Constructions with "let me" in the history of English directives. *Journal of Historical Pragmatics* 5: 1, pp. 159–173.

8. Kohnen, Thomas. 2007. Text types and methodology of diachronic speech analysis. In: Taavitsainen Irma, Fitzmaurice Susan (eds.). *Methods in Historical Pragmatics*. Berlin-New-York: Mouton de Gruyter. pp. 139–166.
9. Kohnen, Thomas. 2008. Linguistic Politeness in Anglo-Saxon England? A study of Old English address terms. *Journal of Historical Pragmatics* 9.1, pp. 140–158.
10. Leech G.N. *Principles of Pragmatics*. — London: Longman, 1983. — 246 p.
11. Milfull, Inge B. 2004. Advice. Performative expression in Middle Scots. *Anglistentag 2003. Proceedings*. Trier: *Wissenschaftlicher Verlag*, pp. 57–70.
12. Searl, John R. 1969. *Speech Acts*. Cambridge University Press.
13. Searl, John R. 1976. Classification of illocutionary acts. *Language in Society* 5, pp. 1–24.
14. Taavitsainen, Irma, Jucker, Andreas H. 2007. Speech act verbs and speech acts in the history of English. In: Taavitsainen Irma, Fitzmaurice Susan (eds.). *Methods in Historical Pragmatics*. Berlin-New-York: Mouton deGruyter. pp. 107–138.
15. The Helsinki Corpus of English Texts. <https://helsinki.corpus.arts.gla.ac.uk/display.py?fs=100&what=corpus>.

*Стаття надійшла до редакції 22.03.2021.
The article was received 22 March 2021.*